

Wouter Koolmees moet toch langs de polder met zijn pensioenplan

DEMOCRATIE

Jeannine Julen – 23:03, 3 februari 2019

▲ Minister Wouter Koolmees van sociale zaken en werkgelegenheid (D66) op het Binnenhof. © ANP

Minister Wouter Koolmees van sociale zaken passeert de vakbonden met zijn pensioenplan. Maar uiteindelijk zal hij ze toch nodig hebben.

Een klap in het gezicht. Of nog erger: een oorlogsverklaring. In felle bewoordingen zetten de vakbonden zich af tegen de brief die minister Wouter Koolmees vrijdag de deur uit deed. Ze zijn teleurgesteld, voelen zich gepasseerd nu de minister zonder hun tussenkomst aan een nieuw pensioenstelsel wil sleutelen. Maar kan de minister de bonden daadwerkelijk passeren?

Het simpele antwoord is ja, zegt Mark Heemskerk, hoogleraar pensioenrecht aan de Radboud Universiteit Nijmegen. “Juridisch gezien mag de minister zonder de vakbonden en de werkgeversorganisatie de pensioenwetgeving aanpassen. Hij bepaalt het raamwerk en onder welke fiscale omstandigheden de wet moet worden uitgevoerd.”

Het addertje onder het gras: ideaal is het niet, zegt Heemskerk. Want over hoe werkgevers en vakbonden dat pensioen vormgeven, gaat Koolmees niet. Is hij het met de invulling niet eens, dan kan hij er wettelijk gezien geen stokje voor steken. Met andere woorden: het pensioenstelsel dat de minister voor ogen heeft, kan door tussenkomst van bonden en werkgeversorganisaties anders uitpakken.

Omgekeerd kan de minister de wet zo vormgeven dat het fiscaal onaantrekkelijk is voor vakbonden om hem te negeren. “Ze hebben elkaar nodig”, stelt Heemskerk daarom. Het is dan ook niet denkbaar, zegt de hoogleraar, dat de minister overstapt op een nieuw stelsel zonder medewerking van de bonden en werkgeversorganisaties. Een zet op het schaakbord, noemt hij de brief van Koolmees liever. Ouderwets politiek spel dus om na het in november geklachte pensioenakkoord de bonden weer aan tafel te dwingen. “Eens in de zoveel jaar is het weer zover. Dan zeggen de bonden tegen de minister: ‘Dit kan niet. Nu ga je echt te ver’.”

Horrorkabinet

Terug naar september 2004. Een diep fronsende Lodewijk de Waal, vakbondsvoorzitter van FNV, weigert Aart Jan de Geus de hand te schudden voor de camera. “Ik kan slecht met hem door één deur”, zal De Waal later zeggen over de CDA-minister van sociale zaken. De Geus wil af van het pre-pensioen, de WW-uitkering schrappen voor mensen die maar kort werkten, de arbeidsongeschiktheidsuitkering versoberen en hij dreigt met het afschaffen van de regeling die het mogelijk maakt cao-loonstijgingen in een hele sector door te voeren.

Een horrorkabinet, reageert De Waal. Er komt een reeks grote acties onder de noemer ‘Nederland Verdient beter’. Met op het hoogtepunt ruim tweehonderdduizend mensen die op het Amsterdamse Museumplein kabinet-Balkenende II uitjoelen. “Je bent een rund als je met mensen stunt”, roepen actieleiders. Of: “Nederland zegt nee”. Krap drie maanden na die grote demonstratie ligt er een sociaal akkoord. En de omstreden afschaffing van de cao-regeling is van tafel.

Net als toen bereiden de bonden nu acties voor. Zaterdag kwamen actievoerders bijeen in Utrecht. Volgende week maandag blokkeren politiebonden de ingang van het ministerie van sociale zaken om hun onvrede over de pensioendiscussie te tonen. Op 18 maart staat een grote landelijke actie gepland. Wie niet horen wil, moet voelen, is het motto van de vakbeweging.

“Het is asociaal wat hij doet”, zegt FNV-woordvoerder Harrie Lindelauff over Koolmees’ plannen. Want waar de bonden hopen dat de minister een oplossing zoekt voor vijftigers en zestigers met een zwaar beroep die niet tot hun 67ste door willen, rept Koolmees daar met geen woord over in zijn brief. En voorkomen dat pensioenfondsen genoodzaakt zijn om te korten, doet hij ook niet, meent Lindelauff. “In plaats daarvan laat hij een sloopkogel los op het systeem.”

Aan tafel komen de bonden pas weer als er een serieus bod ligt, zegt Lindelauff. Bijvoorbeeld als Koolmees akkoord gaat met het minder rap laten stijgen van de AOW-leeftijd. Of minister en bonden net als in 2004 nader tot elkaar komen, zal snel blijken.